

ERUDITIO
MORES
FUTURUM

Elena Vallová

TERMINOLÓGIA, NORMY A ICH VÝZNAM PRE PREKLADATEĽOV A TLMOČNÍKOV

 BELLIANUM

2013

ERUDITIO
MORES
FUTURUM

**Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Fakulta humanitných vied**

Elena Vallová

**TERMINOLÓGIA, NORMY A ICH VÝZNAM
PRE PREKLADATEĽOV
A TLMOČNÍKOV**

 ELIANUM

2013

Recenzovali

PhDr. Eva Čulenová, PhD.

PaedDr. Mária Badinská, PhD.

Obal publikácie navrhla

PaedDr. Mária Hardošová, PhD.

Vydavateľ: Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela
v Banskej Bystrici - Belianum
Fakulta humanitných vied
2013

© Elena Vallová 2013

ISBN 978-80-557-0578-1

PREDHovor

Cieľom predloženej monografie je oboznámiť čitateľa so súčasnými trendmi vo vývoji terminológie. V úvode poskytneme informácie o postavení terminológie v lingvistiky, základné údaje o jej fungovaní ako i systému noriem a predpisov, ktoré terminológiu regulujú a umožňujú prepojenie teórie s praxou. V ďalšej časti, ktorú sme nazvali Vznik modernej terminológie, má čitateľ možnosť sa oboznámiť s organizáciami, ktoré priamo či nepriamo ovplyvňujú používanie terminológie v praxi. Na Slovensku sa danej problematike venuje predovšetkým Slovenský ústav technickej normalizácie (SUTN), ktorý bol vytvorený po vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Ústav sa zameriava na tvorbu, vydávanie a distribúciu noriem a zároveň plní funkciu národného normalizačného orgánu.

V ďalšej časti našej monografie sa čitatelia oboznámia s aktivitami Medzinárodnej organizácie pre normalizáciu ISO. Hlavným poslaním organizácie je vytváranie a zostavovanie medzinárodne platných noriem. Jednou z výhod, ku ktorým prostredníctvom používania noriem došlo, bolo zefektívnenie medzinárodného obchodu. Dôležitým medzníkom pre vývoj bol rok 1947, keď vznikla nová organizácia ISO. Čitateľ sa postupne oboznámi so spôsobom, ako normy v jednotlivých sektoroch vznikajú.

Veľký vplyv na vznik terminológie má aj organizácia UNESCO (Organizácia Spojených národov pre výchovu, vedu a kultúru), ktorej sa darí vytvárať podmienky pre dialóg medzi civilizáciami, kultúrami a národmi, ktoré sú založené na vzájomnej úcte k spoločne zdieľaným hodnotám. Čitateľ sa zároveň oboznámi s jej úlohami pri zakladaní organizácie INFOTERM a tiež s niektorými aktivitami organizácie ISO (Medzinárodná organizácia pre normalizáciu).

V nasledujúcej časti monografie majú čitatelia a študenti príležitosť spoznať normy, ktoré potrebujú pri svojom štúdiu odboru prekladateľstva a tlmočníctva. S jednotlivými normami sa môžu podrobnejšie oboznámiť, samozrejme, na celé znenia noriem sa musia obrátiť na príslušné kompetentné inštitúcie, ktorými sú SUTN na Slovensku a ISO v zahraničí. Pre študentov prekladateľstva a tlmočníctva sú zaujímavé informácie aj o organizáciách na medzinárodnom poli, napríklad Medzinárodná federácia prekladateľov a iné.

Záverečná kapitola nás oboznámi s pojmaním používanými v novom odbore, v socioterminológii. Čitateľ sa oboznámi s normou ISO/TR 22 134 *Practical guidelines for socioterminology*, ktorá poskytuje pomerne nový pohľad na celý proces vývoja terminológie.

Autorka

FOREWORD

The objective of this monograph is to present the current trends in the development of terminology. In the introduction the reader can find information about the status of terminology in linguistics, basic information about its functioning as well as the rules and regulations that regulate the terminology and allow linking theory with practice. In the next section, which we named creation of modern terminology, the reader has the opportunity to learn about organizations that directly or indirectly affect the use of terminology in practice. In Slovakia, this issue is devoted mainly to the Slovak Standards Institute (SUTN), which was created after the establishment of the independent Slovak Republic. That institute is focused on creating, editing and distribution of standards and also performs well as the national standards body.

The next part of our monograph introduces the reader to the activities of the International Organization for Standardization ISO. The main mission of the organization is creation and creation of internationally accepted standards. The effectiveness of international trade was one of the primary benefits by the means of using of standards. An important milestone was the year 1947, when a new organization, ISO was created. Gradually, the reader has the opportunity to become familiar with the way of performing standards across various sectors.

UNESCO had and still has a big a deep influence on the formation of terminology, which thrives to create the conditions for dialogue among civilizations , cultures and peoples , based on respect for commonly shared values . At the same time students and readers are getting involved with UNESCO tasks during the process of creation of INFOTERM organisation and also with some ISO activities.

In the following part of the monograph readers and students have the opportunity to meet the standards they need during their study of translation and interpretation. With different standards may be more familiar, of course, the entire text of the standards must apply to the competent organisations, such as in the Slovak Republic SUTN and ISO abroad. Such information as modern information about international organisations such as International Translation Federation could be interesting for translation and interpreting students. The next chapter introduces new notions used in a new scientific field such as *socioterminology*. The reader learns about the norm ISO/TR 22134. This new standard gives a fairly new point of view the entire development process terminology.

POĎAKOVANIE

Chcela by som poďakovať všetkým, ktorí umožnili, aby uvedená monografia vznikla.

Autorka

OBSAH

ÚVOD	8
1 VZNIK MODERNEJ TERMINOLÓGIE.....	9
1.1 SUTN – Slovenský ústav technickej normalizácie	9
1.2 ISO – Medzinárodná organizácia pre normalizáciu.....	9
1.3 IEC – Medzinárodná elektrotechnická komisia	10
1.4 ITU – Medzinárodná telekomunikačná únia	10
1.5 CEN – Európsky výbor pre normalizáciu	10
1.6 CENELEC – Európsky výbor pre normalizáciu v elektrotechnike	10
1.7 ETSI – Európsky inštitút pre telekomunikačné normy	10
2 ISO	13
2.1 Niekoľko Niekoľko údajov z histórie ISO	13
2.2 Ako vznikol samotný názov organizácie	14
2.3 Aký je prínos medzinárodných noriem ISO.....	14
2.4 Ako vznikajú normy ISO	15
2.5 Reálne využitie noriem ISO	15
3 UNESCO.....	16
3.1 Ciele organizácie UNESCO	16
3.2 Normy	17
3.2.1 Norma STN ISO 704:2000 Terminologická práca. Princípy a metódy	18
3.2.2 Porovnanie anglickej a slovenskej verzie normy	19
3.3 Norma STN ISO 860 Terminologická práca. Harmonizácia pojmov a termínov	24
3.4 Norma STN EN 45020 Normalizácia a súvisiace činnosti. Všeobecný slovník	25
4 INFOTERM.....	26
4.1 Úloha organizácie UNESCO pri zakladaní organizácie INFOTERM a niektoré aktivity ISO	26
4.2 Kto sú členovia Infotermu.....	27
4.3 Z histórie infotermu.....	27
4.4 Infoterm a využitie jeho služieb pre rôzne odvetvia i jednotlivcov	29
4.5 EAFT – The European Association for Terminology	29
5 SOCIOTERMINOLÓGIA.....	30
5.1 ISO/TR 22 134 Practical guidelines for socioterminology	30
6 DOKUMENT GUIDELINES FOR TERMINOLOGY POLICIES	34
6.1 Úlohy UNESCO pri tvorbe a vývoji terminológie.....	35

7	ANALÝZA TEXTU	37
7.1	Analyzovaný text	37
7.2	Terminologická analýza	39
7.3	Medzinárodné symboly Programu Spojených národov pre životné prostredie	39
8	TEXTY NA ANALÝZU	41
8.1	Ten sites in nine countries added to Global Geoparks Network	41
8.2	Literacy for all remains an elusive goal, new UNESCO data shows	42
8.3	Director-General urges investigation into the murder of Indian journalist Rakesh Sharma	44
8.4	“Stop the destruction!” urges UNESCO Director-General	44
8.5	Director-General deplores murder of Guatemalan journalist Carlos Alberto Orellana Chávez	45
8.6	UNESCO Director-General condemns murder of Somali media professional Ahmed Sharif	46
8.7	Programmes in Bangladesh, Chad, Côte d’Ivoire, India and Namibia awarded UNESCO International Literacy Prizes	47
8.8	Incheon (Republic of Korea) named World Book Capital 2015	48
8.9	Closing ceremony of World Heritage Committee brings to life the ancient culture of Angkor	49
8.10	Sites in Germany and Italy bring to 19 the number of sites inscribed on the World Heritage List this year	50
	ZÁVER	52
	SUMMARY	53
	BIBLIOGRAFIA	54
	PRÍLOHY	60

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok č. 1:	Na čo všetko nám slúžia normy	13
Obrázok č. 2:	Zakladatelia ISO v Londýne v roku 1946	14
Obrázok č. 3:	Zemeguľa – symbol organizácie UNESCO	16
Obrázok č. 4:	Stromový graf	19
Obrázok č. 5:	Ochranná známka – symbol	23
Obrázok č. 6:	Symbol konferencie Rio+20	37

ÚVOD

Cieľom našej publikácie je oboznámiť čitateľa so súčasným vývojom modernej terminológie, vysvetliť jej postavenie v lingvistike, poskytnúť čitateľovi potrebné odborné vedomosti, ktoré môže aplikovať v rôznych sférach života. Uvedené informácie sú veľmi vhodné pre študentov študijného programu prekladateľstvo a tlmočníctvo a taktiež pre prekladateľov a tlmočníkov v praxi a všetkých, ktorí sa zaujímajú o uvedenú problematiku. Nie všetci odborníci z uvedených oblastí si uvedomujú dôležitosť terminológie, jej fungovanie a systém noriem a predpisov, ktoré terminológiu regulujú a zároveň aj uľahčujú pochopenie jej aplikovateľnosti a praktického využitia v rôznych oblastiach nášho života.